

Futurolog
Joe-Max Wakim

Savjet iz Danske

Potaknite ljude da žive zdravije. I neće vam trebati toliko zdravstvenih usluga

Razgovarala Marina Borovac

Joe-Max Wakim futurolog je iz Instituta za studije budućnosti u Kopenhagenu, posvećen cjeloživotnom učenju na raskrižju između zdravstvene skrbi i tehnologije, angažiran u više inicijativa vezanih za poboljšanje zdravlja i dobrobiti. Ovaj stručnjak za trendove u zdravlju i medicini nudi rješenja kako tehnologija može pomoći u stvaranju ravnopravnosti i jednakih mogućnosti liječenja unutar zdravstvenog sustava. Na nedavno održanoj Future Tense B2B konferenciji u Zagrebu, u organizaciji Komunikacijskog laboratorija, futurolog iz Danske bio je jedan od govornika.

Stanovništvo je u cijelom svijetu sve starije, godine donose i bolesti, a zdravstvenih radnika manjka. Kako uskladiti ljude i sustav? Kako će nam tehnologija pomoći?

Povećanje radne snage u zdravstvu svakako je potrebno, ali može potrajati. Globalna populacija raste, a broj ljudi koji žive dulje također se povećava. Trošak liječenja kroničnih bolesti također se povećava s godinama, a uspješni oporavak nije zajamčen. Trebamo se pitati što možemo učiniti drukčije. Kako možemo ljude održati zdravijima dulje vrijeme? Kako tehnologija može pomoći u ranoj dijagnostici i liječenju? Kako možemo uskladiti zdravstvene usluge s potrebama populacije? Kako tehnologija može pridonijeti našem zdravlju? Prvo je važno angažirati lokalne zajednice i dionike kako bismo razumjeli njihove jedinstvene zdravstvene potrebe, a zatim razviti infrastrukturu i rješenja prilagođena tim potrebama. To uključuje identificiranje prilika za poboljšanje pristupačnosti zdravstvene zaštite, s niskim troškovima rješenja koja su posebno dizajnirana za korištenje u uvjetima ograničenih resursa. Također je vrlo važno uključiti lokalne zajednice da bi se izgradio partnerski

ZDRAVIJE
STANOVNIŠTVO
MOŽE DOVESTI
DO ZDRAVIJE
EKONOMIJE,
STOGA JE
VAŽNO DA SVE
POLITIKE
UKLJUČUJU
ZDRAVLJE KAO
NAJVAŽNIJI
DRUŠTVENI
STUP

odnos između vlada, međunarodnih organizacija i tvrtki privatnog sektora kako bi se promovirao zdraviji životni stil. Akademске organizacije također mogu pomoći programima za promjenu ponašanja i prijenos tehnologije osnivanjem partnerstava radi olakšavanja prijenosa znanja i vještina lokalnim zdravstvenim radnicima, stručnjacima i zajednicama. Tehnologija ima potencijal da transformira način na koji pružatelji zdravstvene zaštite postavljaju dijagnoze i razvijaju planove liječenja za svoje pacijente. Telemedicina pruža rješenja koja mogu poboljšati pristup zdravstvenoj zaštiti, posebno za pacijente koji žive u udaljenim ili slabo opskrbljenim područjima. AI i automatizacija mogu op-

timizirati procese u zdravstvenom sustavu i smanjiti administrativno opterećenje. Konsolidirani elektronički zdravstveni zapisi mogu omogućiti pacijentima i pružateljima zdravstvene zaštite informacije s bilo kojeg mjesta, u bilo kojem trenutku i s bilo kojeg uređaja. Najvažnije, tehnologija može osnažiti pacijente da preuzmu aktivniju ulogu u upravljanju vlastitim zdravljem, u održavanju zdravijeg načina života i smanjenju ovisnosti o zdravstvenim uslugama

Jesu li postojeći zdravstveni sustavi uopće održivi?

Održivost zdravstvenih sustava višedimenzionalni je problem koji utječe na

mnoge čimbenike. To uključuje usluge koje se nude, tehnologiju koja se koristi, ulaganja, životni standard, pristup zdravoj hrani, onečišćenje okoliša, klimatske promjene, individualno ponašanje i učinkovitu upotrebu financijskih resursa za zadovoljavanje potreba stanovništva. Svaki zdravstveni sustav suočava se s vlastitim jedinstvenim izazovima. Zdravije stanovništvo može dovesti do zdravije ekonomije, stoga je važno da sve politike uključuju zdravlje kao najvažniji društveni stup. To uključuje potporu za utvrđivanje potreba i temeljnih uzroka koji su ključni u pronalaženju odgovarajućih rješenja. S obzirom na manjak zdravstvenih stručnjaka i visoke troškove novih teh-

nologija, važno je provoditi strukturirane procjene tehnologija za zdravstvenu zaštitu kako bi se osiguralo da se prave tehnologije uvode za zadovoljavanje potreba zajednice uz održivost na umu. Također bi trebalo razmotriti smanjenje opterećenja na zdravstveni sustav, uključujući ulaganje u zdraviju okolinu i poticanje pojedinaca na usvajanje zdravijeg ponašanja. Treba uzeti u obzir i posljedice nedjelovanja.

Svjedočimo nejednakoj dostupnosti zdravstvenih usluga bogatima i siromašnima. Kako postići da zdravstvena skrb bude jednaka za cijelu populaciju?

Nažalost, često postoji nejednak pristup zdravstvenim uslugama u mnogim zemljama. Osiguravanje jednakog pristupa zdravstvenoj zaštiti cijeloj populaciji složen je problem. Konačni cilj je ostvariti univerzalnu zdravstvenu pokrivenost. Svaki zdravstveni sustav ima svoje izazove. Univerzalna zdravstvena pokrivenost zahtijeva sveobuhvatan i održiv napor svih dionika kako bi se smanjio jaz između bogatih i siromašnih i osigurao svima pristup kvalitetnim zdravstvenim uslugama. Dio rješenja je proširenje pokrivenosti zdravstvenog osiguranja kako bi se osiguralo da svi imaju pristup potrebnim zdravstvenim uslugama. Drugi dio je pružanje zdravstvenih usluga koje mogu biti dostupne svima. Na primjer, telezdravstvene usluge i mobilne klinike mogu pomoći onima u udaljenim ili teško dostupnim područjima. Najvažnije je poticati pojedince da žive zdravije kako ne bi trebali toliko zdravstvenih usluga. Obrazovanje i uključivanje javnosti u vježbanje i konzumiranje zdravije hrane mogu smanjiti ovisnost o zdravstvenim uslugama. Zdravstveni odgoj u školama može pomoći pojedincima da donose trajne zdrave izbore. Kao što sam rekao, javno-privatna partnerstva između vlada, međunarodnih organizacija i tvrtki iz privatnog sektora također mogu pomoći u olakšavanju pristupa zdravstvenim uslugama temeljenom na potrebama. Vlada zajedno s pružateljima zdravstvenih usluga, nevladinim organizacijama i međunarodnim organizacijama može provoditi strategije kojima je prioritet pristup skrbi i ulaganje u obrazovanje i infrastrukturu zdravstva kako bi se povećao pristup primarnoj zdravstvenoj zaštiti.

**DANCI SU MEĐU
 NAJDUGOVJEČNIJIM
 NARODIMA U SVIJETU
 I DOSLJEDNO SE
 RANGIRAJU VISOKO U
 MJERAMA ZDRAVLJA
 I BLAGOSTANJA**

U Hrvatskoj je izražena podjela na javno i privatno zdravstvo. Je li to dobar model?

U zdravoj ekonomiji obično postoje i javne i privatne zdravstvene usluge. Javni zdravstveni sustav omogućuje pristup osnovnim zdravstvenim uslugama pojedincima koji si ne mogu priuštiti privatno zdravstvo. To također osigurava pravedniju raspodjelu zdravstvenih usluga, osiguravajući da svatko ima pristup osnovnoj i potrebnoj medicinskoj skrbi bez obzira na svoj socioekonomski status. Javno zdravstvo može biti učinkovitije u smislu troškova, jer ne teži ostvarivanju profita.

Privatno zdravstvo može pružiti širi raspon zdravstvenih usluga, ali po višim cijenama pa ono možda nije dostupno svima, osim ako su pokriveni socijalnim osiguranjem. Iako organizacije koje pru-

Umjetna inteligencija i tehnologija rasteretit će preopterećene zdravstvene sustave diljem svijeta

za zemlju i njezino gospodarstvo. Što je populacija zdravija, to je zemlja bogatija. Stoga bi pravednije trošenje na održavanje ljudi zdravima kao i liječenje bolesnih moglo potencijalno poboljšati sposobnosti zemlje i njezinu ekonomiju.

Gdje je hrvatski zdravstveni sustav u odnosu na danski? Koliko nam godina treba da vam se približimo?

Bojim se da nemam jasan odgovor na to pitanje. Trebat ću provesti više istraživanja. Danski zdravstveni sustav karakterizira univerzalni pristup zdravstvenim uslugama, sveobuhvatnu pokrivenost i snažan naglasak na preventivnoj skrbi. Financira se kombinacijom poreza i izravnih plaćanja, a većina zdravstvenih usluga pruža se putem javnih zdravstvenih pružatelja. Sustav je organiziran u pet upravnih regija, a svaka je odgovorna za pružanje zdravstvenih usluga svojim stanovnicima. Kada su u pitanju zdravstveni ishodi, Dani su među najdugovječnijim narodima u svijetu i dosljedno se rangiraju visoko u mjerama zdravlja i blagostanja. Na temelju onoga što sam pročitao, Hrvatska je napravila znatan napredak u poboljšanju svog zdravstvenog sustava tijekom godina uvođenjem univerzalnog zdravstvenog osiguranja i obaveznog javnog osiguranja za sve ljude. Međutim, postoje još uvijek izazovi koji trebaju biti adresirani, kao što su pristup zdravstvenim uslugama u udaljenim i nedovoljno pokrivenim područjima, nedostatak radne snage i starenje populacije. Neke tehnologije poput telemedicine i kućne njege mogu pomoći u tome.

Zdravstveni sustavi su kompleksni i ovise o različitim čimbenicima poput financiranja, infrastrukture i vladinih politika. Stoga nije moguće dati konkretan vremenski okvir jer ovisi o dostupnosti resursa i financiranju te prioritetima vlade i zdravstvenih dionika. Kao i sve zemlje, Hrvatska treba ulagati u zdravstvenu infrastrukturu, proširenje zdravstvene pokrivenosti, prioritet preventivne skrbi i povećanje zdravstvene radne snage. Uključujući zdravstvo u sve politike kao nacionalni prioritet te stvaranjem javno-privatnih partnerstava radi osiguranja investicija u ključnim područjima, Hrvatska bi mogla nastaviti poboljšavati svoj zdravstveni sustav te osigurati pristup kvalitetnoj zdravstvenoj skrbi za sve svoje građane.

žaju privatno zdravstvo koštaju više, često prve uvode nove tehnologije i mogu si priuštiti specijalizirano medicinsko znanje što bi moglo dovesti do boljih ishoda za pacijente. Implementacija politika zdravlja za sve mogla bi stvoriti sinergije između javnog i privatnog zdravstva kako bi bolje koristila populaciji.

Ulažu li države dovoljno u očuvanje zdravlja?

Kratki odgovor je vjerojatno ne, ili barem ne dovoljno na pravim mjestima. Zemlje ulažu u liječenje bolesnih, ali nedovoljno u preventivne programe za očuvanje zdravlja ljudi. Ulaganje u održavanje ljudi zdravima moglo bi smanjiti zdravstveno opterećenje i smanjiti potrebu za zdravstvenim uslugama. Vjerujemo da je zdravlje društveni stup i da stvara vrijednost, a time i prednost

MOGU LI SIROMAŠNIJE ZEMLJE PRATITI TEHNOLOŠKI RAZVOJ?

U smislu znanja, pristup internetu pruža mogućnost praćenja najnovijih napredaka u tehnologijama zdravstvene skrbi. To je također moguće putem strukovnih organizacija koje su globalno aktivne. Međutim, osiguravanje pristupa najnovijim tehnologijama u zemljama s niskim prihodima može biti izazovnije zbog financijskih i infrastrukturnih ograničenja, kao i drugih problema. S ograničenim resursima važno je znati na što trošiti, stoga je potrebno dobro razumijevanje lokalnih potreba. To može dovesti do razvoja lokalnih rješenja u skladu s međunarodnim standardima i njihove integracije s nabavljenim rješenjima po potrebi. Javno-privatna partnerstva između vlade, međunarodnih organizacija i privatnih tvrtki mogu podržati ili olakšati uvoz i provedbu potrebnih rješenja. Partnerstva sa susjednim zemljama također mogu omogućiti pristup tehnologijama zdravstvene skrbi potrebnim za populaciju.

